

УДК 331.5(477)

ВИКОРИСТАННЯ ПОКАЗНИКА ЧИСЕЛЬНОСТІ ОСІБ БЕЗ ВИЗНАЧЕНОГО МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ СЕРЕД ПРАЦЕЗДАТНОГО НАСЕЛЕННЯ КРАЇНИ ПРИ ВИЗНАЧЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РОБОЧОЇ СИЛИ

І.В.Перезова

*Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу;
76019, Україна, м. Івано-Франківськ, вул. Карпатська, 15;
кафедра обліку і аудиту
тел. +380 (3422) 4 01 37; e-mail: Perevozova@ukr.net*

Проводиться огляд одного з проблемних питань при визначенні сутності, критеріїв та показників ефективності використання робочої сили на різних рівнях організації виробництва; окремих аспектів зайнятості, оптимізації професійно-кваліфікаційних параметрів робочої сили на ринку праці з урахуванням похибок на такий показник (окреме соціальне явище), як чисельність осіб без визначеного місця проживання серед працездатного населення країни.

Ключові слова: *виробничий потенціал, праця, прописка, робоча сила, особи без визначеного місця проживання, процес.*

Актуальність проблеми. Середовище розробки та здійснення економічної стратегії в Україні на сучасному етапі характеризується структурно недосконалим виробничим потенціалом у випадку недостатності як державної, так і приватної економічної влади. Процес становлення ринку праці в Україні супроводжується посиленням його сегментації. За таких умов проведення ефективних економічних стратегій і тактики без докорінних змін як об'єктів, так і суб'єктів економічної влади є неможливим.

Серед низки пріоритетів економічної стратегії України окреме місце займає необхідність поглибленого дослідження ефективності використання робочої сили за окремими видами економічної діяльності. Даний напрям актуалізується у зв'язку із структурною трансформацією і технічною модернізацією економіки країни, забезпеченням повної продуктивної зайнятості економічно активного населення гідною працею, вдосконаленням соціально-трудових відносин, скорочення безробіття, а також зняття соціальної напруженості в державі.

Аналіз останніх наукових досліджень. Теоретичним проблемам зайнятості та ефективності використання робочої сили як важливої складової ефективності економіки на різних етапах розвитку людського суспільства присвячено праці вітчизняних та зарубіжних вчених О.Амоші, О.Амосова, С.Бандури, Г.Беккера, О.Богуцького, П.Борщевського, Н.Гарсія, В.Гейця, В.Герасимчука, І.Гнибіденка, О.Голодця, О.Грішної, А.Гудскова, Б.Данилишина, В.Данюка,

Л.Дейнеко, М.Долішнього, Ю.Іванова, Р.Івануха, Т.Заяць, Є.Качана, Дж.Р.Кемпбелла, Л.Керга, Д.Кларка, Р.Колосової, А.Колота, А.Коровкіна, І.Кравченко, Ю.Краснова, В.Кузнецова, Г.Купалової, В.Куценко, Е.Лібанової, К.Маркса, А.Маслоу, А.Маршалла, П.Мюллера, В.Новікова, О.Новікової, П.Ноймана, В.Онікієнка, В.Онищенко, І.Петрової, У.Петті, С.Пирожкова, Д.Рікардо, О.Рофе, В.Савенка, В.Стешенка, Г.Струмліна, Ф.Тейлора, Л.Туроу, А.Хомри, Л.Чернюк, М.Чумаченка, А.Чухна, Л.Шевченко, О.Шевчук, Р.Шторма, Т.Шульца, Л.Фільштейна, Г.Форда, Р.Яковлева та інших.

Відзначаючи основоположний внесок цих вчених у вирішення теоретико-методологічних проблем зайнятості, слід зазначити, що численні питання методології і методики визначення ефективності використання робочої сили на мікро-, мезо- і макrorівнях досліджені недостатньо і не дістали належного висвітлення в науковій літературі.

Мета роботи. Дослідження проблемних питань під час визначення сутності, критеріїв та показників ефективності використання робочої сили на різних рівнях організації виробництва; окремих аспектів зайнятості; чіткого визначення та оптимізації професійно-кваліфікаційних параметрів робочої сили на ринку праці з врахуванням похибок на такий показник (окреме соціальне явище), як чисельність осіб без визначеного місця проживання серед працездатного населення країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нагромадження структурних диспропорцій та загострення трансформаційної кризи на тлі низького рівня ефективності економічної стратегії держави вимагало і вимагає посилення уваги до цієї складової суспільних перетворень. Ігнорування окремих складових, які перешкоджають стабілізації ринкових процесів у країні, швидкому зниженню до мінімальних значень рівня інфляції, безробіття тощо призвело до надмірного акцентування уваги економічної політики на владних заходах, із нехтуванням закономірностей дії самого механізму.

Складність дослідження окресленої проблеми обумовлюється тим, що вітчизняна наукова думка тільки нещодавно визнала у повному обсязі існування товарного характеру робочої сили, а закордонні дослідження присвячені в основному проблемам відтворення робочої сили у економічно розвинутих країнах і не враховують специфіки соціально-економічного розвитку України.

Існуючі механізми управління окремими галуззями економіки та діючі інформаційні системи на підприємствах є недостатньо ефективними, оскільки не відповідають цілям інноваційного розвитку і прогресивним моделям стимулювання високопродуктивної праці. Актуальність вирішення, гострота і складність цих проблем обумовлюють необхідність обґрунтування нових методологічних і методичних підходів до вивчення ефективності використання робочої сили та вдосконалення механізму управління підвищенням ефективності праці в окремих галузях економіки, які є окремими складними техніко-технологічними та організаційно-економічними комплексами.

Способи впливу держави на сферу підприємництва, інфраструктуру ринку, соціально-побутову сферу з метою ефективного використання робочої сили ставляться у відповідність до напрямків державної економічної політики країни і формують методи регулювання економічної активності населення в цілому. У соціально-економічній структурі працездатного населення відбулися зміни, що призвели до поділу населення країни на окремі чітко окреслені сегменти. Кожний сегмент як економічно активного, так і неактивного населення може бути охарактеризовано низкою наступних ознак, що можуть бути використані як чинники їх градації:

- захищеність;
- гарантії зайнятості;
- економічна поведінка;
- конкурентоспроможність;
- соціальний статус;
- рівень доходів;
- стабільність одержання доходів.

Під впливом сукупності чинників впливу (структурні зміни в економіці, пріоритетність галузі, альтернативність форм власності, систем оподаткування, зміна життєвого рівня населення – чіткіше розшарування тощо) посилилась чіткість обрисів конкретних сегментів ринку праці. І, як наслідок, - загострення проблеми безробіття, зубожіння певних соціальних верств, а також як окреме соціальне явище – особи без визначеного місця проживання (в тому числі і серед працездатного населення).

Слід зазначити, що в динаміці основних показників ринку праці України за 2001 – 2008 рр. не враховується похибка, яка виникла у ході процесу реформування системи прописки. Рішенням Конституційного Суду України від 14 листопада 2001 р. № 15-рп/2001р. (справа щодо прописки) визнано таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним) положення підпункту 1 пункту 4 Положення про паспортну службу органів внутрішніх справ, затвердженого постановою Кабінетом Міністрів України від 10 жовтня 1994 р. № 700 щодо прописки (виписки), відповідно до якого паспортна служба органів внутрішніх справ використовувала як загальне правило дозвільний порядок вибору фізичною особою місця проживання.

Враховуючи зазначене вище Рішення постановою Кабінету Міністрів України від 10.01.2002 № 13 внесено зміни до підпункту 1 пункту 4 Положення про паспортну службу органів внутрішніх справ, відповідно до яких паспортна служба організує в межах компетенції роботу, пов'язану з оформленням і видачею паспортних та інших документів, реєстрацією та обліком громадян за обраним ними місцем проживання, здійснює контроль за виконанням громадянами і посадовими особами правил паспортної системи. Але ж не всі громадяни країни використовують надане їм конституційне право свободи пересування і вільного вибору місця проживання з дотриманням вимог реєстрації, що передба-

чає внесення до паспортного документа та адресно-довідкової картотеки, яку ведуть органи МВС, відомостей про місце проживання фізичної особи.

Слід зауважити, що можливість вільного вибору місця проживання без додаткових обмежень та реєстраційних вимог, підвищить рівень економічної активності населення, надаючи гарантії соціальної захищеності, оскільки буде надано свободу особистості та створено відповідні умови для професійного та духовного розвитку.

В свою чергу, такі умови дозволять будувати адекватну та адаптовану до умов розпочатої реформи інституту прописки в країні систему пріоритетів економічної стратегії. При цьому буде створено можливість проводити дослідження ефективності використання робочої сили за окремими видами економічної діяльності з елімінацією вищезазначених похибок.

Висновки та перспективи подальших наукових розробок в даному напрямі.

Реалізація економічної стратегії України в умовах переходу до інноваційної моделі соціально-економічного розвитку потребує методологічного обґрунтування щодо сутності, критеріїв та показників ефективності використання робочої сили на різних рівнях організації виробництва; окремих аспектів зайнятості, таких як гідна праця, продуктивна праця, ефективна праця, рентабельна праця; чіткого визначення та оптимізації професійно-кваліфікаційних параметрів робочої сили на ринку праці з врахуванням похибок на такий показник (окреме соціальне явище), як чисельність осіб без визначеного місця проживання серед працездатного населення країни.

Література

1. Гуць М. Оцінка стану ринку праці в умовах реформування економіки.//Україна: аспекти праці. – 2005. – № 2.
2. Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації. Збірник тез доповідей Третьої міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених (м.Тернопіль, 23-24 лютого 2006 року)
3. Златопольський О.Ф. До проблеми відтворення робочої сили в Україні // Демографія, економіка праці та соціальна політика. – 1998. – Ч.1, Вип. 5. – С.158-160.
4. Кейнс Дж.М. Общая теория занятости, процента и денег./ Пер. с англ. – М., 1978.
5. Савушкин Н.Н. Модель интеграции разных уровней профессионального образования // Профессиональное образование. – 2004. – №1.– С. 9.
6. Чернівцька Л. Ринок праці та заробітної плати.// Економіка. Фінанси. Право. – 2001. – № 10.

**DETERMINATION OF EFFICIENCY OF THE USE
OF LABOUR FORCE BY USING INDEX OF QUANTITY
OF PERSONS WITHOUT CERTAIN RESIDENCE AMONG
WORKABLE POPULATION OF COUNTRY**

Perevozova I.V.

*Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas;
15, Karpatska Str., Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76019
tel. +380 (3422) 4 01 37; e-mail: Perevozova@ukr.net*

In the article is conducted the review of such problem questions as determination of essence, criteria and index of efficiency of the use of labour force at different levels production processes; separate aspects of employment, optimization of qualifying parameters of labour force at the market of labour taking into account errors on such index (separate social phenomenon), as a quantity of persons without a certain residence among the working population of country.

Keywords: *production potential, labour, registration, labour force, persons without the certain place of residence, process.*